

реалізації особистісно-орієнтованого навчання під час процесу професійної перепідготовки педагогічних кадрів// Педагогіка вищої та середньої школи. – Кривий Ріг, 2004, - Вип7. – С.92 – 96.

Н.О.Скрильник

ОРГАНІЗАЦІЯ САМООСВІТИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК АКТУАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

В статтє рассматривается проблема организации самообразования будущего учителя иностранного языка как важный показатель педагогической техники и мастерства, а также как средство повышения квалификации специалиста.

The article is dedicated to the problem of self-education organization in a future teacher of foreign language as an important index of pedagogical technique and skill as well as means of a specialist's qualification improvement.

Мета даної роботи полягає в тому, щоб за результатами теоретичного аналізу психолого – педагогічної і методичної літератури визначити пріоритетні напрямки щодо дослідження проблеми організації самоосвіти майбутнього вчителя іноземної мови і довести її актуальність для сучасної педагогічної науки, а також окреслити коло питань для проведення подальших теоретичних і практичних досліджень.

Роль педагога у суспільстві є ключовою. Він не тільки сприяє розвитку особистості учня, а й фактично будує засади громадянського суспільства у повсякденній праці.

Національно-культурне відродження України та утвердження гуманізації освіти висувають до діяльності учителя якісно нові вимоги. Державна національна програма “Освіта” орієнтує сучасних педагогів на “формування навичок самоосвіти”, збагачення можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації.

В останні роки все більшого розвитку досягає процес інформатизації суспільства, що призводить до пред'явлення підвищених вимог щодо якості праці спеціаліста, наявності

творчого відношення до своєї професійної діяльності та професіоналізму. Щоб відповідати даному рівню спеціалісту необхідно підвищувати свою професійну кваліфікацію. Сучасний ринок праці вимагає, особливо від спеціаліста з вищою освітою, не просто певної суми знань та умінь, але, й особливих навичок: уміння самостійно досягати поставлених цілей, використовуючи власні можливості, а також працю, інтелект і мотиви поведінки колективу. Серед різноманітних способів підвищення кваліфікації важливу роль відіграє самоосвіта.

Така інтегративна якість особистості як "готовність до самоосвіти" досліджувалась багатьма вченими (А.Я.Айзенберг, А.К.Громцева, Г.М.Серіков та ін.). У сьогоденних нестабільних соціальних умовах, коли спеціаліст повинен бути конкурентноспроможним, вона особливо йому необхідна.

Значна увага приділяється педагогічній основі проблеми (С.І.Архангельський, В.І.Андрєєв, А.К.Громцева, Т.І.Гусєва, М.У.Піскунова, Б.Ф.Райський): визначенню структури, змісту, форм і методів теоретичної і практичної підготовки студентів педвузу (О.М.Алексюк, Е.Е.Карпова, Н.Д.Нікандров, І.П.Подласий), питанням професійної підготовки майбутнього вчителя (О.А.Абдуліна, І.А.Зязюн, Г.О.Балл та ін.), вивченню особливостей професійної самосвідомості й самовиховання (О.С.Анісімов, Г.О.Нагорна), становленню професійно-педагогічної спрямованості вчителя (Л.М.Бєляєва, С.Ю.Юсипова, Н.Д.Хмель). Психологічний аспект цього питання розкривається у працях Б.Г.Ананьєва, Л.С.Виготського, М.Ф.Добриніна, О.Г.Ковальова, Г.С.Костюка, О.М.Леонтьєва, В.М.М'ясищева, С.Л.Рубінштейна, О.О.Самаріна.

Особливого значення в сучасних умовах набуває саме проблема організації самоосвіти, як важливого показника педагогічної техніки й майстерності. Як зазначено в "Українському педагогічному словнику" Семена Гончаренко "самоосвіта освіта, яка набувається у процесі самостійної роботи без проходження систематичного курсу навчання в стаціонарному навчальному закладі" [3;296]. Принципам організації самоосвіти: практичній спрямованості взаємозв'язку практичного і теоретичного аспектів; диференціації змісту з

урахуванням рівня педагогічної майстерності; паралельній багатоаспектності; взаємозв'язку з колективними формами підвищення кваліфікації; варіативності форм і методів самоосвіти мають відповідати заходи по самостійному вдосконаленню фахової майстерності. У ході учбового процесу для успішної організації самоосвіти майбутнього вчителя іноземної мови важливо поєднувати різні методи навчання від традиційних - лекції, практичні заняття, до роботи в малих групах, методу проектів, індивідуальних завдань та ін.

Активізація процесу самоосвіти молоді багато в чому залежить від ініціативної позиції викладача на кожному етапі навчання. Характеристикою цієї позиції є: високий рівень педагогічного мислення та його критичність, здатність та прагнення до проблемного навчання, до ведення діалогу зі студентом, намагання чіткого викладення своїх поглядів, здатність до самооцінки своєї викладацької діяльності.

Змістовною стороною активізації організації самоосвіти являється підбір матеріалу, підготовка завдань, конструювання освітніх та педагогічних задач на основі проблемного навчання з урахуванням індивідуальних особливостей кожного студента.

“Самоосвіта” як педагогічне поняття розвивалося на основі поняття “самостійна робота”. “Викладачі повинні з перших днів навчання готувати студентів до самостійного навчання” [4;79]. Тому аналізуючи навчальну діяльність студента треба брати до уваги не тільки її предметний зміст але й одну з її важливих форм – самостійну роботу. Вихідним положенням аналізу є твердження, що організована й керована викладачем навчальна аудиторна та позааудиторна робота студентів, спрямована на виконання завдання, одночасно має бути основою присвоєння ними програми саме самостійної іншомовної діяльності [5;93].

Частка самостійної роботи у змісті професійної освіти виявляється дуже вагомою і може значним чином вплинути на становлення професійної підготовки студентів. Регулювати самостійну роботу нелегко. Потрібно враховувати характер завдань, труднощі, що можуть виникати при виконанні завдань, строки виконання та можливості студентів, їх рівень

підготовленості. Для ефективності процесу самоосвіти важливим є організація спеціальної самостійної роботи.

Проектування змісту самостійної роботи для підготовки студентів до самоосвіти можливо за умови наявності двох базисів: нижній (що має рівень готовності до самоосвіти), верхній (достатній для здійснення самоосвітньої діяльності рівень готовності). Виділимо чотири рівні готовності до самоосвіти - початковий (ознайомлювальний), низький (знання та розуміння), середній (застосування), достатній (аналіз, оцінка та застосування у самоосвітній діяльності).

Під змістом самостійної освіти розуміють навчальні завдання. Для того щоб зміст самостійної роботи сприяв формуванню самоосвіти, при проектуванні завдань:

- формується не набір, а система навчально - самоосвітніх завдань з елементами самоосвітньої діяльності;
- при переході від рівня до рівня збільшується частка самостійності студента у виборі задач у системі навчально - самоосвітніх завдань;
- включаються задачі, що мають певну міру нечіткості, вбачаючи самостійність студента в її усуненні (наприклад, у ланцюгу “мета задачі – способи рішення - результат” відсутній другий компонент, що передбачає самостійність студента при виборі способів рішення).

Самостійність та творча активність з переходом студентів на старші курси приймає характер дослідницького пошуку. Студентам імпонують творчі завдання – підготовка доповідей, проведення досліджень, виступи на студентських конференціях, участь у диспутах. Зміст навчально-самоосвітніх завдань буде змінюватися не тільки залежно від сформованості тих чи інших характеристик готовності до самоосвіти - поінформованості, дієвості, вмінь, але й від індивідуальних особливостей студентів, пов'язаних з мотиваційною сферою та ін. В цьому випадку доречно мати декілька систем навчально-самоосвітніх завдань, поєднаних у модулі відповідно до:

- досягнутого рівня готовності до самоосвіти;
- індивідуальних особливостей та потреб;
- професійної спрямованості, особистої цінності та значущості для студентів.

Також важливого значення набуває системність у самостійній роботі. Такий підхід дозволяє шляхом повільного та послідовного проникнення в науку отримати опосередковані знання, визначити своє відношення до явищ і фактів, що вивчаються. Самостійна робота над предметом, яка стає невід'ємною потребою кожного дня, виховує у студентів вміння самостійно мислити, діяти. Навчання являється нелегкою трудовою діяльністю студента. Самостійна робота, де проявляється активність особистості студента, слугує досить ефективним засобом виховання. Отже, виховні та освітні цілі при правильно організованій самостійній роботі тісно пов'язані. А виявлена самостійність дій та суджень стимулює процес самоосвіти.

Підвищення кваліфікації вимагає самоосвіти, розробки творчих проблем, що виходить за рамки офіційного учбового дня. Тому бюджет часу студента також є однією з основних проблем педагогіки вищої школи. Встановлення часу фактично використаного студентами гуманітарних спеціальностей відрізняється від часу використаного студентами технічних спеціальностей. Таке розходження залежить від навчальних умов на кожному окремому факультеті. Важливо враховувати спеціалізацію факультету та згідно цього визначати співвідношення аудиторних і самостійних робіт згідно з їх роллю у формуванні спеціаліста. Особливої ваги набуває самостійна робота саме у студентів-гуманітаріїв факультету іноземних мов як майбутніх вчителів. З одного боку, володіння іноземною мовою це:

- один із засобів розширення можливостей для самоосвіти;
- до 80% інформації, що міститься у всесвітній мережі подається іноземною мовою (переважно англійська);
- володіння іноземною мовою дозволяє отримувати інформацію, яка ще не була перекладена на рідну мову.

З іншого боку, наявність сформованих навичок самоосвіти сприяє постійному оновленню:

- особистого рівня знань іноземної мови;
- знайомству з новітніми методиками викладання іноземної мови;

- постійно у власній педагогічній діяльності набувати все нових знань в умовах інформатизації суспільства;
- спонукання та залучення в майбутню педагогічну діяльність школярів, як потенційних першокурсників.

Аналіз стану професійної підготовки майбутніх учителів свідчить про наявність розриву між теорією та практикою, постійним збагаченням науки і практики передовим педагогічним досвідом та ефективним впровадженням інноваційних технологій.

Розв'язання протиріч, що виникають, передбачає доцільність спеціального дослідження, спрямованого на формування педагогічної спрямованості, професійного самовдосконалення та організацію самоосвіти майбутнього вчителя, як основного чинника підвищення кваліфікації спеціаліста.

Література

1. Архангельский С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы. - М.: Высшая школа, 1980. - 368 с.
2. Буряк В.К. Самостоятельная работа учащихся: Кн. для учителя. - М.: Просвещение, 1984. - 64 с.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. - К.: Либідь. - 1997. - 373 с.
4. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психология высшей школы. Минск, 1981.
5. Зимняя И.А. Психология обучения неродному языку. - М.: Русский язык, 1989. - 219 с.
6. Левина М.М. Технологии профессионального педагогического образования. М.: Изд. центр «Академия», 2001. - 270 с.

В.Є.Андріанов, В.І.Марчик, Т.В.Андріанов
**СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ
 КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ
 ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

Стаття посвящена сучасним проблемам підвищення кваліфікації преподавателя физического воспитания.